

جایگاه ایران در عرصه انرژی جهان

ثروتمندی بدون سرمایه و تکنولوژی

در صنعت نفت و گاز جدی‌تری بی‌اندیشیم.

کشورمان در میان جمعیت ۶ میلیارد و ۷۸۰ هزار نفری جهان، با در اختیار داشتن ۷۴ میلیون و ۱۹۶ هزار نفر جمعیت - بر اساس برآورد سازمان ملل در سال ۲۰۰۸ میلادی - در رده ۱۷ پرجمعیت‌ترین کشورهای جهان قرار دارد و رقمی در حدود ۱/۲ درصد جمعیت جهان را به خود اختصاص داده است که به دلایل گوناگون از جمله موقعیت ژئواستراتژیک خود از اهمیت بسیار زیادی در منطقه و جهان برخوردار بوده و همواره در رأس بررسی‌های کارشناسان اقتصادی و سیاسی جهان است. فارغ از بحث‌های ژئوپلیتیکی، یکی از دلایلی که ضریب اهمیت ایران را در بررسی‌های جهانی افزایش داده، برخورداری کشورمان از ذخایر عظیم نفتی و گازی است.

بر اساس گزارش اطلاعات مؤسسه انرژی آمریکا در سال ۲۰۰۸ کشورمان با در اختیار داشتن ۱۳۸ هزار و ۴۰۰ میلیون بشکه نفت خام اثبات‌شده، در رده سوم بیشترین ذخایر اثبات‌شده جهان قرار گرفته و معادل ۱۰/۲ درصد از سهم جهانی را به خود اختصاص داده است. در این رده‌بندی که در میان ۹۸ کشور صورت پذیرفته است، ایران پس از عربستان و کانادا و بالاتر از کشورهای روسیه،

ایالات متحده، عراق و ونزوئلا قرار دارد. همچنین بر اساس همین گزارش، ایران با تولیدی معادل ۴ میلیون و ۳۳ هزار بشکه در روز در مکان چهارم میزان تولید نفت جهان است، اما با بررسی آمار و ارقام می‌بینیم کشوری همچون ایالات متحده با ذخایری معادل ۲۰ هزار و ۹۷۰ میلیون بشکه نفت اثبات‌شده و سهم ۱/۵۴ درصدی خود در مکان ۱۲ این رده‌بندی قرار دارد و با تولید روزانه ۸ میلیون و ۴۵۷ هزار بشکه نفت خام در رده سوم میزان تولید نفت خام جهان واقع است. این رده‌بندی به خوبی بیان‌کننده اختلاف فاحش تکنولوژی کشورمان در زمینه تولید و استخراج مهمترین منبع انرژی جهان می‌باشد. البته مشکل اساسی در صنعت نفت و گاز کشور وابستگی به شرکت‌های خارجی (از طریق سرمایه و تکنولوژی) است که این مسئله عدم توسعه صنعت نفت و خصوصاً شرکت‌های واقعی خصوصی کشورمان را القا می‌کند.

رده‌بندی گاز و برق

در قسمت دیگری از این گزارش که به بررسی رده‌بندی انرژی گاز در میان کشورهای جهان پرداخته،

کشورمان در زمینه ذخایر اثبات‌شده گاز طبیعی، با در اختیار داشتن ۲۶ هزار و ۸۵۰ میلیون متر مکعب گاز طبیعی ثبت‌شده، پس از روسیه در مکان دوم جهان جای گرفته است، اما با تولید ۱۱۱/۹ میلیارد متر مکعب گاز طبیعی در جایگاه چهارم جهان واقع است که در این زمینه، علاوه بر ایالات متحده، از کشور کانادا هم - که با هزار و ۶۴۸ میلیارد متر مکعب ذخایر اثبات‌شده در جایگاه ۱۹ جهانی قرار دارد - عقب‌تر هستیم.

تولید ۱۹۳ هزار و ۳۰۸ میلیون کیلووات ساعتی جریان برق - معادل ۰/۹۷ درصد کل انرژی الکتریسیته تولیدی در جهان - کشورمان را در جایگاه ۱۹ جهان قرار داده است. در این رده‌بندی، آمریکا، چین و ژاپن در رده‌های اول تا سوم جای دارند.

کشورمان با مصرف سرانه انرژی ۲ هزار و ۷۰۹ کیلووات ساعت در سال در زمره کشورهای پرمصرف انرژی جهان قرار دارد، چراکه سرانه مصرف انرژی در کشورهای پرجمعیتی همچون چین - و با توجه به

رده‌بندی ۱۰ کشور اول جهان بر حسب ذخایر اثبات شده و تولید نفت و گاز

گاز				نفت							
تولید (متر مکعب)	کشور	رتبه	ذخایر اثبات شده (متر مکعب)	کشور	رتبه	تولید (بشکه در روز)	کشور	رتبه	ذخایر اثبات شده (بشکه)	کشور	رتبه
۶۵۴,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰	روسیه	۱	۴۴,۶۵۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰	روسیه	۱	۱۱,۰۰۰,۰۰۰	عربستان	۱	۲۶۶,۸۰۰,۰۰۰,۰۰۰	عربستان	۱
۵۴۵,۹۰۰,۰۰۰,۰۰۰	آمریکا	۲	۲۶,۸۵۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰	ایران	۲	۹,۸۷۶,۰۰۰	روسیه	۲	۱۷۸,۶۰۰,۰۰۰,۰۰۰	کانادا	۲
۱۸۷,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰	کانادا	۳	۲۵,۶۳۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰	قطر	۳	۸,۴۵۷,۰۰۰	آمریکا	۳	۱۳۸,۴۰۰,۰۰۰,۰۰۰	ایران	۳
۱۱۱,۹۰۰,۰۰۰,۰۰۰	ایران	۴	۷,۱۶۷,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰	عربستان	۴	۴,۰۳۳,۰۰۰	ایران	۴	۱۱۵,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰	عراق	۴
۹۹,۳۰۰,۰۰۰,۰۰۰	نروژ	۵	۶,۰۷۱,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰	امارات	۵	۳,۷۳۰,۰۰۰	چین	۵	۱۰۴,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰	کویت	۵
۸۵,۷۰۰,۰۰۰,۰۰۰	الجزایر	۶	۵,۹۷۷,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰	آمریکا	۶	۳,۵۰۱,۰۰۰	مکزیک	۶	۹۷,۸۰۰,۰۰۰,۰۰۰	امارات	۶
۷۶,۳۳۰,۰۰۰,۰۰۰	هلند	۷	۵,۲۱۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰	نیجریه	۷	۳,۴۲۵,۰۰۰	کانادا	۷	۸۷,۰۴۰,۰۰۰,۰۰۰	ونزوئلا	۷
۷۵,۹۰۰,۰۰۰,۰۰۰	عربستان	۸	۴,۷۰۸,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰	ونزوئلا	۸	۲,۹۴۸,۰۰۰	امارات	۸	۷۹,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰	روسیه	۸
۷۲,۳۰۰,۰۰۰,۰۰۰	پاکستان	۹	۴,۵۰۲,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰	الجزایر	۹	۲,۶۶۷,۰۰۰	ونزوئلا	۹	۴۱,۴۶۰,۰۰۰,۰۰۰	لیبی	۹
۶۹,۲۷۰,۰۰۰,۰۰۰	چین	۱۰	۳,۱۷۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰	عراق	۱۰	۲,۶۱۳,۰۰۰	کویت	۱۰	۳۶,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰	نیجریه	۱۰

استخراج: واحد تحقیقات ماهنامه «اقتصاد ایران» از آپیک و وزارت انرژی آمریکا

تا سوم و پاکستان در رده آخر قرار دارند. همچنین بر اساس گزارش سازمان ملل، کشورمان با تولید ۱/۶ درصد دی‌اکسید کربن حاصل از مصرف سوخت در رده یازدهم کشورهای آلاینده قرار دارد که در این رده‌بندی، چین در رأس قرار گرفته است. در زمینه تولید انرژی بادی، کشورمان در میان ۳۶ کشور بهره‌مند از این انرژی، مکان ۳۵ را به خود اختصاص داده است.

باید به این نکته توجه داشت که اگرچه کشورمان با در اختیار داشتن تولید ۸۲ مگاوات انرژی بادی در سال ۲۰۰۸ در رده‌های انتهایی این رده‌بندی قرار دارد، اما می‌توان با اتکا به برنامه‌ریزی صحیح و جذب سرمایه بخش خصوصی اعم از داخلی و خارجی، چشم‌انداز مناسبی برای آینده تولید این انرژی مهم در کشور ترسیم نمود. تشکیل صندوق سرمایه‌گذاری با نام "برق و باد" زیر نظر سازمان انرژی‌های نو و لغو قوانین دست‌وپاگیر جذب سرمایه از مهمترین مواردی است که می‌تواند جایگاه بین‌المللی کشورمان را ارتقا دهد. ■

۲۰ کشور برتر تولیدکننده الکتریسیته در جهان

رتبه	کشور	میزان تولید	رتبه	کشور	میزان تولید
۱	آمریکا	۴,۳۶۷,۸۷۵	۱۱	انگلیس	۳۹۷,۵۱۶
۲	چین	۳,۲۷۷,۷۲۰	۱۲	اسپانیا	۳۲۲,۳۰۷
۳	ژاپن	۱,۱۶۰,۰۴۲	۱۳	ایتالیا	۳۱۴,۳۵۳
۴	روسیه	۱,۰۱۴,۸۷۰	۱۴	آفریقای جنوبی	۲۶۱,۴۷۵
۵	هند	۷۷۴,۶۶۰	۱۵	استرالیا	۲۶۰,۷۲۰
۶	آلمان	۶۳۶,۵۰۰	۱۶	تایوان	۲۵۷,۳۰۶
۷	کانادا	۶۰۲,۴۰۶	۱۷	مکزیک	۲۵۳,۶۹۱
۸	فرانسه	۵۶۶,۵۳۱	۱۸	اوکراین	۱۹۵,۱۳۰
۹	کره	۴۳۹,۹۸۴	۱۹	ایران	۱۹۳,۳۰۸
۱۰	برزیل	۴۳۳,۵۹۴	۲۰	ترکیه	۱۹۰,۹۷۳

استخراج: واحد تحقیقات ماهنامه «اقتصاد ایران» از وزارت انرژی آمریکا

حجم انبوه تولیداتشان که نیازمند بهره‌گیری از منابع نفتی و گازی می‌باشند - برابر با هزار و ۵۱۶ کیلووات ساعت می‌باشد. گفتنی است کشورمان در رده‌بندی تولید انرژی حاصل از زغال‌سنگ در میان ۲۸ کشور مورد بررسی جایگاهی ندارد. در این رده‌بندی، چین، ایالات متحد و هند در رده‌های اول

نظری دیگر از دیدگاه اقتصاد خرد

نفت، ارز، اقتصاد دولتی و فرار سرمایه

نگاه Global Property به اقتصاد ایران

اقتصاد ایران با جمعیتی بیش از ۷۱ میلیون نفر از سرانه ۳ هزار و ۴۰۰ دلاری محصول ناخالص داخلی برخوردار است. پس از انقلاب ایران، چهره اقتصادی این کشور دچار تغییرات بسیاری شد و اقتصاد این کشور به سمت مالکیت دولتی پیش رفت، به طوری که بسیاری از بانک‌ها با یکدیگر ادغام شدند و اقتصاد به سمت مالکیت عمومی و دولتی گام برداشت.

اما یک سال پس از انقلاب ایران، این کشور درگیر جنگ با عراق شد که ادامه آن به مدت ۸ سال، هزینه‌های بسیاری بر این کشور تحمیل نمود. افزایش کسری بودجه دولت و رشد بدهی‌های خارجی سبب شد تا دولت به چاپ پول بدون پشتوانه اقدام نماید که نتیجه آن رشد سطح عمومی قیمت‌ها و نرخ تورم در ایران بود. در حال حاضر و پس از گذشت ۳۰ سال از انقلاب دهه ۷۰ میلادی، میانگین نرخ تورمی که برای ایران در نظر گرفته شده برابر با ۱۹ درصد می‌باشد.

در سال ۲۰۰۸ بانک جهانی نرخ تورم ایران را معادل ۲۸ درصد اعلام نمود و آن را در میان ۱۹۰ کشور جهان در جایگاه پنجم گران‌ترین کشورهای جهان قرار داد. از اتفاقات مهم اقتصاد ایران در سال‌های پس از انقلاب این

نفت جهان - پس از عربستان، روسیه و امارات - قرار گرفته است. یکی از بزرگترین معضلاتی که در سال‌های اخیر گریبانگیر اقتصاد ایران شده، مسأله فرار سرمایه از این کشور بوده است، به طوری که در پایان سال ۲۰۰۸ رقمی در حدود ۲۰۰ میلیارد دلار - از ۴۰۰ هزار سرمایه‌دار ایرانی - از این کشور خارج شده و نکته حایز اهمیت آن، سرمایه‌گذاری بیش از ۹۰ درصد آنان در امارات و بخش مسکن آن کشور بوده است. در کنار معضلات رکودی و تورمی بخش تولید و صنعت ایران، افزایش شاخص بهای مسکن در این کشور به یکی دیگر از مشکلات ساختاری ایران تبدیل شده است. رکود بخش مسکن و توقف سرمایه‌گذاری در آن، باعث شده است تا با نرخ بالای تشکیل ۸۰۰ هزار خانواده در سال در کنار تولید تنها ۴۵۰ هزار واحد مسکونی، آینده نامناسبی برای بخش مسکن ایران پیش‌بینی شود. ■

کشور، تغییر نظام نرخ ارز ثابت در سال ۲۰۰۲ بود. در کنار مسایل مذکور، اقتصاد نفتی ایران بزرگترین مشکل این کشور به شمار می‌رود. اگرچه سهم بخش نفتی در رشد اقتصادی این کشور از نرخ ۳۰ تا ۴۰ درصدی در سال ۱۹۸۰ به حدود ۱۰ تا ۲۰ درصد کاهش پیدا کرده است، اما در حال حاضر، درآمدهای نفتی ۸۰ درصد درآمدهای صادراتی و نزدیک به ۴۰ درصد درآمدهای دولت این کشور را به خود اختصاص داده‌اند. این مسأله در حالی است که ایران با صادرات ۲ میلیون و ۲۰۰ هزار بشکه‌ای نفت خام در روز در جایگاه چهارم بزرگترین صادرکنندگان

